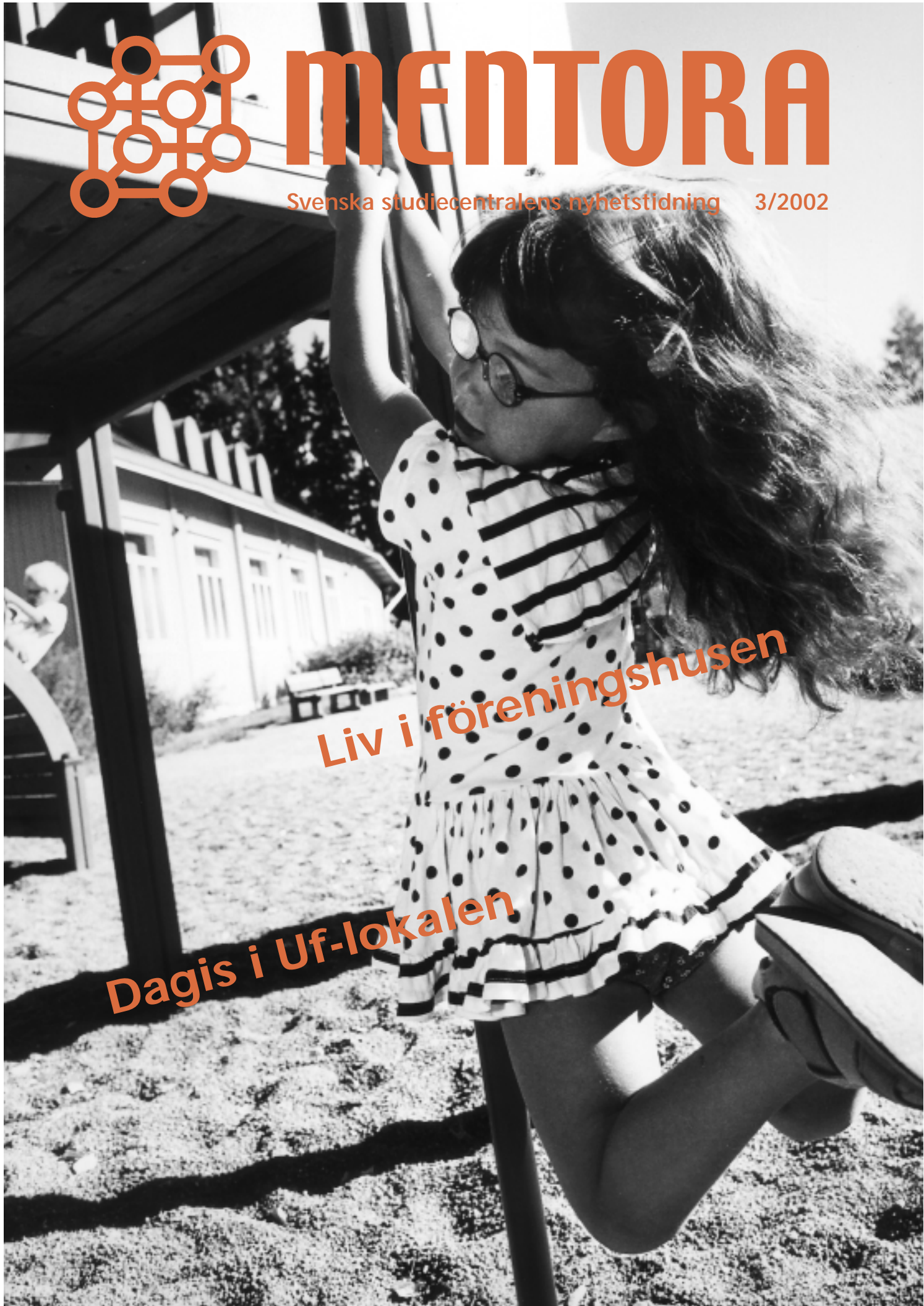

MENTORA

Svenska studieccentralens nyhetstidning 3/2002

Liv i föreningshusen

Dagis i Uf-lokalen

Varför inte också ordna kurser och evenemang som är litet utöver det vanliga?

All-aktivitetshuset

Idetta föreningarnas förlovade land finns ett imponerande antal föreningshus, ca 2 600, av vilka omkring en tiondel upprätthålls av svenskspråkiga föreningar. Hus som besitter betydande historiska, kulturella och estetiska kvaliteter.

Så som **Leni Pakkala** visar hör föreningshusen ihop med 1800-talets omvälvningar och föreningslivets blomstring under industrisamhället. Nu skriver vi 2000-tal, och lever i informationsamhället. Då frågar vi oss: Är föreningshusen en relik från svunna storhetstider? Finns det positiva exempel där husens potential kommer till sin rätt i dagens samhälle?

En grov bild av föreningshusens dilemma är att måla upp följderna av flyttrörelsen i Finland; på landsbygden

står husen tomma långa tider, samtidigt som föreningarna i städerna kämpar om livsutrymme, ofta i trånga lokaler.

Bilden är naturligtvis förenklad, eftersom förhållandena varierar stort från by till by och från kommun till kommun. Ekonomiska faktorer, bland annat fastighetskostnader och hyror, spelar in och påverkar utnyttjandegraden av husen. Statens och kommunens stöd kan ofta vara avgörande, plus frivilliga talkoinsatser för att hålla huset i skick.

Olika nöjes- och kulturevenemang i stil med fester och utställningar brukar prägla användningen av många föreningshus vid sidan av ordinära möten. Varför inte också ordna kurser och evenemang som är litet utöver det vanliga? Ett färskt exempel från senaste sommar är östnyländska marthors "galna dag" på

bygdegården. Man klädde ut sig fantasifullt och ordnade en massa roligheter för den inbjudna allmänheten. Så fick marthorna fin PR och nådde en del nya människor. Idén kläcktes förresten vid en framtidsverkstad tillsammans med Svenska studieccentralen.

När de är som bäst kan föreningshusen bli viktiga sociala knutpunkter, som förenar vitt skilda aktiviteter under samma tak. Krockar förekommer – hur till exempel förena innebandy med nyrenoverade ytor? Viktigast är dock att de föreningsaktiva får utrymme för sin kreativitet, och att föreningshuset blir en sorts allaktivitetshus för ortens befolkning, snarare än ett museum från en förgången tid.

Björn Wallén

Föreningshuset i Pargas (foto: Folke Pahlman)

- 2 All-aktivitetshuset**
- 4 Dickursby ungdomsförening**
arbetar för svensk barndagvård i en finsk miljö.
- 6 Inom projektet Liv i lokalen**
möts föreningarnas behov av arbetskraft och de arbetslösas behov av jobb.
- 8 Grunden i Göteborg**
vet att handikappade vill leva precis som alla andra.
- 10 Föreningshuset i Pargas**
är föremål för en räddningsaktion – för sent?
- 12 Så uppkom de**
– föreningshusens historia och arkitektur.
- 14 I lilla Närpes**
sjuder ungdomsföreningen av liv.
- 16 Kolumnen: Marianne Hemgård**

MENTORA

**Svenska studieccentralens
nyhetstidning**
2 årgången 2002
Utkommer med 4 nummer årligen

**Svenska studieccentralen,
centralkansliet**
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70
Fax: 09-680 24 25
E-post: kansliet@ssc.fi

Björn Wallén
chefredaktör
bjorn.wallén@ssc.fi

Marika Holm
projektledare
De ungas akademi (DUA)
marikah@ssc.fi

Christina Lång
utbildningssekreterare (Nyland)
christina@ssc.fi

Lotta Moring
redaktionssekreterare
lotta.moring@pp.inet.fi
mentora@ssc.fi

Synnöve Rabb
layout
synnove.rabb@kaapeli.fi

Kim Österman
informatör, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Malin Ström
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 18
E-post: ssc-vasa@ssc.fi

Beatrice Östman
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: ssc-abo@ssc.fi

Material kan skickas till red.sekr.
helst per e-post till adressen
mentora@ssc.fi eller till Mentora,
Nylandsgatan 17 B, 00120 Helsing-
fors. Redaktionen förbehåller sig
rätten att redigera insänt material.

Omslagsbild: I Dickursby ungdoms-
förenings hus Helsinggård hyr
Folkhälsans daghem in sig.
Foto: Synnöve Rabb

Dickursby ungdomsförening har medvetet gått in för att satsa på barndagvård på svenska i en allt finskare omgivning, två svenska daghem hyr in sig i föreningens lokaler. På kvällen tar den egentliga föreningsverksamheten över.

Språket är nyckelordet i Dickursby

När **Mona Lanaeus** var liten deltog hon varje månad tillsammans med familjen i Dickursby ungdomsförenings månadsmöte med efterföljande program. Som sex-åring gick hon med i föreningens folkdansgrupp. Det var på 1950-talet, innan tv:n intog den centrala platsen i de finländska vardagsrummen. I dag är Mona Lanaeus själv ordförande för ungdomsföreningen, väl medveten om att återväxten bland medlemmarna är mager. I fjol hade föreningen sammanlagt 136 medlemmar, och av de ca nittio aktiva medlemmarna är endast ett tiotal barn.

Men dagtid kryllar det av svensktalande barn kring ungdomsföreningens hus Helsinggård. I själva föreningshuset, en gul tvåvåningsbyggnad vid Konungsvägen 2 i centrum av Dickursby, hyr Folkhälsans daghem in sig. Det har fungerat sedan år 1945, först privat, därefter i samarbete mellan Nylands Svenska Ungdomsförbund och Vanda stad, sedermera uppbackat av en garantiförening, och nu alltså i Folkhälsans regi. Daghemmet är faktiskt det äldsta i hela Vanda, eller Helsinge, som det hette på den tiden.

På tomten finns också en byggnad, Linda, som ungdomsföreningen lät uppföra 1989 och som hyrs ut som

svenskspråkigt daghem till Vanda stad.

Det är ingen tillfällighet att daghemmen finns just i Dickursby ungdomsförenings lokaliteter. Från föreningens sida har det varit ett medvetet val att stödja barndagvård på svenska i den alltmer urbana och finskspråkiga inflyttningskommunen Vanda.

– Utan svensk dagvård i Vanda finns det snart inga svenskar i kommunen, och inga medlemmar i ungdomsföreningen heller. Det saknades svenska dagvårdsplatser i Vanda, så vi tog ett banklån på tre miljoner för att bygga ett nytt daghem, berättar Mona Lanaeus.

Lånet är numera betalt och hyresinkomsterna från daghemmen finansierar ungdomsföreningens verksamhet. Men en del av pengarna styrs tillbaka till barnen, för en tid sedan byggdes exempelvis lekställningar ute på gården för 200 000 mark.

Ekonomisk trygghet

Då dagisbarnen på eftermiddagen lämnat Helsinggård kan ungdomsföreningens egentliga verksamhet ta över. En gång i veckan samlas squaredancegruppen och varannan vecka dansas här linedance. Sångkören, som utgör en del av Helsingebygdens kör, övar regelbundet i Helsinggård. Dickursby ungdomsförening har också periodvis

– Utan svensk dagvård i Vanda finns det snart inga svenskar i kommunen, och inga medlemmar i ungdomsföreningen heller.

teaterklubb för både barn och vuxna. Traditionell folkdans är det ingen som dansar just nu, men den kanske kommer igen. Vad som är inne och ute varierar.

Föreningen har inga stora satsningar på att värva nya medlemmar, berättar Mona Lanaeus, man förlitar sig på att själva verksamheten drar folk. Information om vad som är på gång går via de sex svenska skolorna i Vanda, fyra lågstudier, ett högstadium och ett gymnasium, och lokaltidningen annonserar om olika evenemang. Förutsättningen för att den 106-åriga föreningen skall ha en framtid är att svenskan överlever i Vanda.

– Bland de äldre medlemmarna är många enspråkigt svenska, men nuförtiden finns det få helt svenskspråkiga familjer i Vanda. Det finns en del

Föreningen samsas om utrymmet med Folkhälsans daghem. Dagsbarnen tar siin tupplur på föreningshusets scen.

finska deltagare i vår verksamhet, folk kommer med för att de är intresserade, oberoende av språket.

Språket är ändå emellanåt ett problem då man planerar olika evenemang. Hur få tvåspråkiga familjer att komma på teaterföreläsningar eller fester där språket är svenska?

Samtidigt som daghemsverksamheten är en ekonomisk trygghet för Dickursby ungdomsförening ställer det också stora krav på föreningshuset. Mycket av styrelsemötena går åt till att ta ställning till en mängd praktiska saker som måste skötas och ordnas. Tidigare gjordes mycket med talkokrafter och gårdskarlar har föreningen alltid haft, men numera sköts fastigheterna dessutom av en avlönad disponent.

– Föreningshuset byggdes 1912–14 och det har renoverats i flera etapper. Vi har målat och putsat upp efterhand, nu senast installerade vi nya värmeelement med termostat. Helsinggård är inte byggt som daghem från början, så

mycket av det vi gör handlar om att anpassa huset till daghemmets behov. Bland annat har vi låtit installera toalett för barnen och torkskåp för deras kläder, berättar Mona Lanaeus. Ibland

kan det leda till en dragkamp mellan daghemmets och föreningens behov.

Men dagsbarnen är samtidigt föreningens försäkring inför framtiden. Ett par gånger har Dickursby ungdomsförening ställt till gårdsfest och bjudit in barnen på plättkalas med lekar och mete och allt som hör till.

– Det som vi hoppas är att få med mera barn och unga. Men vi kan ju inte se resultatet genast.

När resurserna är begränsade är det en bra strategi att koncentrera sig på några evenemang som folk kopplar ihop med föreningen även om de kanske annars inte deltar i verksamheten, menar Mona Lanaeus. För Dickursby ungdomsförenings del handlar det främst om Svenska dagen i november och Föreningshusets dag, som i år firas den 22 september.

– På Föreningshusets dag har vi alltid öppet hus, den som vill kan komma in på en kopp kaffe!

Lotta Moring

Inom det österbottniska projektet Liv i lokalen har man förenat ungdomsföreningarnas behov av arbetskraft och de arbetslösas behov av sysselsättning. Under projektets gång har över sjuttio personer fått jobb med allt från renovering och gårdsskarlssysslor till eftisverksamhet för lågstadieelever.

Väck liv i lokalerna!

I Svenska Österbotten, från Karleby i norr till Kristinestad i söder, finns 86 ungdomsföreningshus och 21 paviljonger som ägs av ungdomsföreningar. För tre år sedan startade Svenska Österbottens Ungdomsförbund (SÖU) det av TE-centralen finansierade projektet "Liv i lokalen" med målet att väcka liv i föreningshusen. Föreningarna skulle få pengar till att anställa så kallade resurspersoner för att kunna starta nya verksamhetsformer, renovera sina hus eller göra någonting annat.

Marina Lindell, projektledare för Liv i lokalen, är inne på slutrakan av det treåriga projektet. Det hela började med en provperiod på fyra månader med målet att sysselsätta 10 personer under den tiden. Man lyckades pussla ihop föreningarna med de rätta resurspersonerna och fick fortsätta. Under resten av projektet har målet varit att sysselsätta 30 personer per år. Sysselsättningen har finansierats av ett sammansatt stöd med pengar från både Arbetskraftsbyrån och FPA. För att få stödet har föreningen anställt en långtidsarbetslös person som varit arbetslös i minst 500 dagar. Under den tiden kan

Att projektet är slut innebär inte att föreningarnas möjlighet att anställa resurspersoner är förbi.

den arbetslösa ha jobbat i fyra månader och/eller gått på kurs i 6 månader.

– Totalt 73 personer har varit sysselsatta under projektets gång och som bäst är ca 15 personer sysselsatta ute i föreningarna. Mest har det varit män i 50-årsaldern, men också kvinnor och yngre personer. Den yngsta har varit 25 och den äldsta 60 år, berättar Marina.

Föreningarna nöjda och de anställda trivs

Till Marinas uppgifter har hört att informera föreningarna om deras möjligheter att anställa en resursperson och vad som krävs av föreningen. Men också en hel del praktiska frågor som hur lönen och de sociala kostnaderna räknas ut, vilka uppgifter som hör till arbetsgivaren, vilka blanketter som skall fyllas i och hur arbetsavtal skall skrivas.

I praktiken har anställandet gått till så att föreningen har lämnat in en ansökan till Arbetskraftsbyrån om att man behöver en person som exempelvis utför enklare reparationer. Arbetskraftsbyrån har antingen gett föreningen en lista över personer som kunde vara lämpliga eller informerat personerna, som själva kontaktat föreningen och diskuterat vidare. I slutändan är det föreningen som har anställt personen och lett arbetet när det kommit i gång.

Anställningstiden för resurspersonerna har varit 12 månader. Efteråt har föreningarna haft möjlighet att anställa samma person för 12 månader till, men då till ett halverat stöd. Det här har lett till att föreningar som velat ha anställda under en längre tid än ett år har anställt en ny person, trots att man i nittio pro-

cent av fallen velat ha samma person som tidigare.

– Och det är inte bara föreningarna som varit nöjda med sina anställda. Även de anställda har trivts med att jobba i föreningarna. De har uppskattat det fria men ansvarsfulla arbetet som inneburit att de fått ta initiativ och planera sitt eget jobb. Många av de anställda har efter anställningstiden hållit kontakt med föreningen, deltagit i talkokvällar och andra aktiviteter.

Ett av problemen för föreningarna har varit att hitta lämpliga resurspersoner för arbetsuppgifterna. Över 180 arbetstillfällen har skapats under projektets gång, men bara hälften av föreningarna har hittat en resursperson att anställa.

Nya verksamhetsformer

Resurspersonernas arbetsuppgifter har varierat från förening till förening. Många har varit måna om att se om det egna föreningshuset, allt från små reparationer till större renoveringar. De flesta föreningarna har haft den

Ny i Vasa

Jag heter Marina Lindell och är ett nytt ansikte här på Svenska studiecentralen i Vasa. Jag kommer direkt från Svenska Österbottens Ungdomsförbund (SÖU) r.f. där jag i tre år arbetat med sysselsättningsprojektet "Liv i Lokalen". Före det har jag bland annat arbetat för Margita Lukkarinen med EU-information. Jag har studerat statskunskap i Vasa och blev *politices magister* år 1998.

Under hösten kommer jag att arbeta med förundersökningsprojektet "Metoder och handledning för lokal utveckling". Syftet är att konkretisera och utveckla huvudprojektet som startar i januari 2003. Jag är också på jakt efter 30 byar i Svenskfinland som vill vara med i projektet.

Det är ett finlandssvenskt projekt med regionala samarbetspartners i Österbotten, Nyland och Åboland. Vi kommer att utveckla en metodbox där finlandssvenska och internationella metoder ingår, t.ex. projektplanering, social redovisning och framtidsdiskussion. Vidare kommer vi att utbilda ledare i att använda dessa metoder. De olika metoderna testas av en förening i varje by som väljer vilka metoder man vill pröva på, alltså vilka områden av verksamheten man vill utveckla. Rent praktiskt kan det handla om att starta eftis, grunda ett andelslag, planera och genomföra en kurs, göra upp en byaplan, skriva en projektplan m.m. De byar som är med får ett certifikat över att de har sin organisation och sitt utvecklingsarbete i skick.

Projektet kommer att utmynna i en metodbox, tjugo kompetenta handledare och ett certifierings-system.

Kontakta mig gärna:

Marina Lindell

Svenska studiecentralen

Tfn 06-320 41 23, 050-586 21 36

Fax: 06-317 90 05

E-post: marina.lindell@multi.fi

anställda att utföra olika vaktmästar- och gårdskarlsysslor liksom att övervaka öppet hus-verksamhet.

– Flera föreningar har också initierat nya verksamhetsformer, till exempel börjat med fritidsverksamhet på eftermiddagarna. Med tanke på återväxten i ungdomsföreningarna har eftisverksamheten varit ett bra sätt för lågstadbarnen att bekanta sig med uf-lokalen och lära sig hitta dit redan i ung ålder, konstaterar Marina.

Resurspersonerna har också bland annat varit med om att starta ett ungdomskafé, upprätta ett medlemsregister, bygga en ishockeyrink och marknadsföra teaterföreställningar.

De flesta som arbetat i föreningarna har jobbat deltid och fått en lön på ca 750 euro i månaden. Föreningarna har själva betalat ca 20 euro i månaden för den anställda, den återstående delen har föreningen fått månatligen i efterskott mot redovisning.

Att projektet är slut innebär inte att föreningarnas möjlighet att anställa resurspersoner är förbi. Det finns fort-

sättningsvis pengar för sysselsättning. Kontakterna skall skötas direkt med den lokala arbetskraftsbyrån. Varje arbetskraftsbyrå har en person som sköter om det sammansatta stödet och som kan berätta mera.

Marina hoppas på att föreningarna även framöver tar chansen att anställa resurspersoner.

– Vid sidan av de positiva effekterna för föreningen som påbörjat nya verksamhetsformer och renoverat sitt hus, har sysselsättningsmöjligheten för de arbetslösa haft stor betydelse. Det har varit fint att se hur de förändrats från första anställningsdagen till den sista, hur de växt med uppgifterna och efteråt fått tillfälliga arbeten eller börjat på någon ny kurs, berättar Marina, som haft regelbunden kontakt med resurspersonerna.

Malin Ström

Läs mer om projektet Liv i lokalen, hur en förening gör för att anställa en resursperson, på SÖU:s hemsida på webbadressen www.sou.fi

Handikappade vill arbeta, träffa sina vänner, rösta i val, gå på disco, idrotta, slappna av och väckas till nyfikenhet, precis som alla andra. Det vet man på föreningen Grunden i Göteborg.

Olika men **lika värda**

– Jag är kaféarbetare från Sverige. En del människor säger att vi inte kan arbeta för att vi är utvecklingsstörda. Det har vi aldrig själva sagt. Vårt arbete är lika mycket värt som andras, det är till och med lika mycket värt som statsministerns arbete.

Med de här orden presenterade sig **Anna Strand**, ordförande för föreningen Grunden, på en handikappkonferens i New Delhi. Hennes övertygelse om att vara bra med sitt handikapp, hennes glöd och glädje, hennes arbetsstolthet hade jag inte glömt. Under ett besök i Göteborg i augusti tog jag spår-vagnen Kalle Glader till förorten Torp där Grunden, Sveriges största klubb för handikappade, finns.

Grunden arbetar för att handikappade – människor med intellektuella funktionshinder – skall få bestämma över sina egna liv, få ta ansvar och vara med i samhället. I föreningens styrelse skall minst hälften av medlemmarna ha funktionshinder. Grunden betonar också samverkan med andra föreningar, i Sverige och i andra länder. Själva har de ett nära samarbete med bland annat Studieförbundet Vuxenskolan, som finns i samma hus.

Jobb i egen takt

Innan Anna Strand började på Grundens kafé hade hon jobbat på dagcenter. På handikappkonferensen framförde hon från kritik av dagcentret. Det fanns mera till för personalen: ”De behandlade oss lika som teskedarna vi packade.” På dagcentralen förpackade man också saker för Volvo.

– Varför inte göra det på Volvo? frågade hon.

Från dagcentret kom Anna till Grundens, där hon tillsammans med åtta andra arbetade på kaféet. Det bästa med jobb-

FOTO: SOFIA LÅNG

et var kunderna, tyckte Anna. Men hon hade en dröm: att få vara med och starta eget.

I dag jobbar Anna tillsammans med sex andra på Cafél lokalen som upprätthålls av Grunden, men i en annan stadsdel. Kaféet startades för två år sedan, då några av de som jobbade i Grundens hus beslutade att flytta ut. De fick sätta sin egen prägel på den nya lokalens inredning och val av porslin m.m.

– Det får ta sin tid här. De som jobbar här på kaféet får göra det i egen takt, var och en har sin personliga arbetsbeskrivning: de serverar, har hand om kassan eller lagar mat. De bestämmer själva vad som skall serveras till lunch, berättar **Magnus Carlstedt**, en av de två arbetsledarna som är ansvariga för kaféet.

Kaféet är öppet två dagar i veckan mellan 10 och 15, och där serveras riktig mat. Man valde ett område där det bor rätt många äldre personer. De har i allmänhet inte lika skyndsamt

som folk med kort lunchpaus. Kaféet har ca 30 kunder per dag, de flesta är stamkunder. Och Anna gillar sitt nya arbete.

– Jag trivs utmärkt. Här är bra kamratanda och bra jobb. Jag är nöjd nu, säger Anna, som förutom sitt kaféarbete också arbetar aktivt med att sprida information om handikappade.

Lättfattlig information

Då jag stiger på i Grundens lokaler lägger jag genast märke till hur allting är uttänkt på medlemmarnas villkor. Själva huset är givetvis anpassat även för personer med fysiska handikapp: breda dörrar, inga trösklar, strömbrytarna lågt placerade, handikapptoalietter med nödvändiga hjälpmedel. Bilder används för att tala om var olika saker finns. I entrén hänger en tavla med upplysningar om var alla finns. Vid personalens dörrar finns både foton och information om vad de sysslar med. Städskrubben har en bild av en hink på dörren.

I samlingslokalen har Grunden alltid Öppet Hus. Där kan medlemmarna välja mellan olika kurser, gå på disco eller film eller vara med i tävlingar. Eller bara komma dit för att träffa kompisar.

Väggarna är prydda av medlemmarnas egna konstverk från kurser och utflykter. Tavlor, teckningar och textiltryck av olika slag väcker många minnen till livs. Bokhyllorna innehåller böcker och medlemmarna kan hitta information om Grundens och FUB:s (För Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna) verksamhet. I hyllorna finns pärmar för målprogram och andra dokument i lättläst form. Naturligtvis har medinflytande en egen pärm.

I boll- och idrottssektionen, Grunden BOIS, får alla som vill vara med och spela.

Grundens verksamhet har vuxit hela tiden. Grunden Media är en redaktion som gör information som är lätt att förstå. Där görs tidningar, videofilmer och radioprogram. Arbetet sker i grupp och redaktionen poängterar öppenhet inför nya idéer.

Igen vill jag lyfta på hatten för svenskarnas förmåga att producera klatschig och lättfattlig information. Med mig i bagaget hem fick jag en mycket trevlig skrift, Valet är Ditt, om valet i september. Broschyren är gjord av Grunden Media. På 44 sidor presenteras partierna i text och bild och hur man gör då man röstar. Valet är Ditt talar inte om vem eller vad man skall rösta på, det bestämmer man själv, men den ger massor av nyttig information.

RO-liga rummet

En viktig del av verksamheten är idrotten. Föreningens stolthet är boll- och idrottssektionen, Grunden BOIS. Över hundra personer deltar i fotbollsverksamheten.

– Alla som vill får vara med och spela, utan prestationskrav, berättar Magnus Carlstedt. Man försöker finna vars och ens egen nivå. Det viktiga är inte att träffa bollen, utan det räcker att vara med. Redan att få ta på sig fotbollsdräkten stärker självförtroendet.

Det viktiga är inte att träffa bollen, utan det räcker att vara med. Redan att få ta på sig fotbollsdräkten stärker självförtroendet.

Fotbollslagen tränar hos IFK Göteborg på Kamratgården. Att de får lira just på den planen känns stimulerande. "Fotbollen ger ett liv som andra", säger en spelare i en tidningsartikel.

Att de lyckats väl kan man förstå av de många skåpen med pokaler och pris. Foton av glada spelare och trevliga tidningsurklipp finns synliga på anslagstavlor.

Tennis spelar man i samarbete med Göteborgs Lawn Tennis Klubb och innebandy tränas i Rosendalshallen. Den som vill kan pröva på att köra go-kart, också det i samarbete med en ordinarie klubb i Göteborg. Under semestertiden ordnar föreningen resor både i Sverige och i andra länder.

Det mest fascinerande rummet hos Grunden är RO-liga rummet, rummet

för upplevelser med sköna och spännande effekter. En del av rummet är planerat för avslappning och är inrett i roligande vitt, medan den aktiverande delen av rummet är full av färg med ett bollhav. Den som vill kan välja ljus- och ljudeffekter, såsom rinnande vatten eller musik. I RO-liga rummet kan man lugna ner sig och slappna av för att kunna ta emot nya intryck eller, tvärtom, vakna till nyfikenhet som lockar till egna initiativ.

Nämnas kan att det finns motsvarande rum i Finland, bland annat i Vasa hos FDUV och Lärum. Men en miljö som är planerad med tanke på funktionshindrade är bra för alla. Också inom businessvärlden, speciellt IT-branschen, har man upptäckt nyttan av rum för avslappning.

Grundens nuvarande ordförande **Hans Lindblom** vill arbeta för att de handikappade skall få delta i samhällslivet på samma villkor som alla andra. Han tror att det går att förbättra saker och ting när man går samman i en förening.

– När många jobbar för samma sak är det lättare att det händer något.

Christina Lång

Läs mera om Grunden på föreningens hemsida: www.grunden.nu

Följetongen om Föreningshuset

Föreningshuset förfaller, underhåll kostar pengar och ingen vågar riktigt ta på sig ansvaret för fastigheten. I Pargas har man bildat ett aktiebolag för att rädda föreningshuset, men frågan är om det redan är för sent.

Pargas statar med ett stort föreningshus som står precis vid kalkgruvan, så nära att det nästan kunde skyfflas ner över gruvkanten. Men vem skulle vilja göra någonting sådant? I Pargas finns folk som kunde tänka sig det. Det finns många som tycker att föreningshuset borde rivas.

Följetongen om Föreningshuset började redan 1907 när Svenska folkpartiet i Pargas beslöt att bygga ett föreningshus på Malmen. Svenska klubben samlade in pengar genom lotterier och engagerade också andra föreningar i husprojektet. Föreningarna hade emellanåt svårt att enas kring det gemensamma projektet, men söndagen

den 6 april 1924 invigdes äntligen Föreningshuset som kallades "Svenska gården" och "svenskhetens nya hem i Pargas".

Huset har varit med om mycket under sina nästan 80 år. Många är de konserter, pjäser och fester som utspelet sig där. Man kan säga att nästan alla Pargasbor har minnen från huset. En del bättre minnen, en del sämre.

I år har frågan om Föreningshuset åter blivit aktuell. De senaste tjugo åren har Pargas Idrottsförenings fotbollssektion ägt huset. Man har hyrt ut en del av lokalerna och i den stora salen har först Talouspörssi, senare stadens återvinningscentral varit inhysta.

Genom sitt ägande har föreningen velat finansiera den allt mer kostsamma fotbollsverksamheten. Men nu har återvinningscentralen flyttat ut och det är inte så enkelt att hitta nya hyresgäster som förutom att de betalar hyra även tar hand om driftskostnaderna. Fotbollssektionen har alltså kastat upp bollen i luften; finns det intresserade som vill fånga den?

Pargasborna har inte tyckt om att se Föreningshuset förfalla. Ägaren har endast gjort de nödvändigaste åtgärderna, främst bytt ut söndrade fönster. Huset är varken målat eller reparerat på tiotals år. Många anser att Föreningshuset inte är god PR för Pargas. Där står det på paradplats invid centrum och förfaller! Trots att återvinningscentralen flyttat ut finns överfulla sorteringsbehållare på gården. Oftast med innehållet utspritt i terrängen.

Finns det då ingen som vill bevara

Fotbollssektionen har alltså kastat upp bollen i luften; finns det intresserade som vill fånga den?

huset? Viljan finns, det har kommit fram i de diskussioner som förts sedan april i år. Det finns ett stort behov av en konsert- och festlokal, eftersom Pargas stad saknar ett kulturhus. Föreningshuset är stort, ca 1 500 m², vilket betyder att många aktiviteter kan pågå i huset samtidigt.

Vad har hänt sedan april och varför är det inte redan full aktivitet i huset? På de möten som Åbolands Ungdomsförbund och Byggnadsvårdsföreningen Curatio sammankallat har ett glädjande stort antal föreningar och personer mött upp. Man har funderat på vilka former en organisation kring Föreningshuset kunde ha. Men det finns en hel del olösta och svåra frågor: Ska det vara en stödförening eller ett aktiebolag? Var ta pengarna till driften? Finns det talkokrafter för renovering? Kan man räkna med sponsoring? Är det någon mening med att renovera när hyreskontraktet för tomten går ut 2005?

Den 17 juni hade Fastighetsaktiebolaget Föreningshuset en provteckning för föreningar. Av 80 aktier tecknades endast 29, vilket ledde till att mötet beslöt att man också riktar sig till privata personer. Den 4 juli stiftades Fastighets ab Pargas Föreningshus och det är nu fritt fram för föreningar och privatpersoner till och med den 6 september att teckna aktier för 50 euro styck.

Hur kommer följetongen att sluta? Blir det ett allaktivitetshus av Föreningshuset eller rivs det? Förutsätt-

ningar finns för att rädda huset. Problemet är till för att övervinnas! Nu måste vi hitta en ledare för projektet. Vem kan och vill hålla i trådarna? Intresserade kan kontakta undertecknad. Det är tyvärr lite bråttom ...

Mona Lehtonen
Åbolands Ungdomsförbund

Föreningshus

Föreningshusets dag 22.9

Söndagen den 22 september firas Föreningshusets dag. Finlands Svenska Ungdomsförbund (FSU) uppmanar alla föreningar i Svenskfinland att fira dagen med öppet hus eller andra jippon. Kontakta också de lokala medierna och berätta om arrangemangen!

FSU är initiativtagare till dagen och har firat den sedan år 1993, i hela landet har den firats sedan 1997.

Obs! Logon här ovan kan fritt användas av föreningarna i samband med Föreningshusets dag eller andra föreningshusevenemang. Ladda ner den från www.suomenkotiseutuliitto.fi (välj toimintaa och seurantalojen korjaus-toiminta).

K.Ö.

Statsstöd för renovering

Statsstöd beviljas för renovering av föreningshus som är avsedda för fri medborgarverksamhet och som bl.a. ägs av ungdoms-, arbetar-, lantmanna-, småbrukar-, hembygds-, bya-, nykterhets- och martha-föreningar samt frivilliga brandkåren. Avsikten med understödet är att bibehålla husens kulturhistoriska värde och att förbättra deras tekniska nivå och funktionsduglighet. Statsunderstöd beviljas inte för de årliga reparationerna av en fastighet.

Staten har beviljat understöd för renovering av föreningshus sedan år 1978. Sammanlagt 37 miljoner euro har hittills betalats ut. Antalet ansökningar i år var 375 och det totala ansökta beloppet uppgick till 18,9 miljoner euro, vilket i en del fall sträcker sig över mer än ett år. Totalt beviljades 2,6 miljoner euro, varav 1,2 miljoner euro för detta år.

Av de 375 föreningar som ansökte om bidrag hade 325 redan tidigare fått ca 11,6 miljoner euro i statsstöd. Av de föreningshus som ansökningarna gällde är 35 % klassade som kulturhistoriskt värdefulla. Endast 34 ansökningar gällde föreningar som inte tidigare fått bidrag.

Christian Holmström

Ansök nu om bidrag för år 2003

Ansökningstiden för statligt renoveringsbidrag för föreningshus år 2003 utgår före utgången av september! Understöden kungörs i riksdagens dagstidningar. Ansökan görs på undervisningsministeriets blankett nr 4. Ansökningar och instruktioner för att fylla i blanketten finns på webbadressen www.minedu.fi

Det lönar sig även att höra sig för hos de finlandssvenska fonderna och stiftelserna om möjligheter till renoveringsbidrag. Också en del kommuner betalar ut bidrag.

K.Ö.

Karis-Lojo ungdomsföreningslokal, byggd 1911.

Finlands äldsta föreningshus, FBK-huset i Åbo, byggt 1892.

År 1887 byggdes de två första föreningshusen i Finland. Trettio år senare var de långt över tusen. För att ro byggprojekten i land krävdes talkoarbete, fester och lotterier – och en stark vi-anda.

Föreningshusens historia och

Under 1800-talet skedde det stora samhälleliga förändringar i Finland: ståndssamhället började upplösas, industrialiseringen tog fart och självständighetssträvandena började kännas av på allvar. Världen förändrades och det uppstod ideologier och idéer som förändrade världen. De ideella folkrorelserna behövde platser för möten och verksamhet, vilket gav upphov till en ny typ av byggnad: föreningshuset.

Föreningshus började byggas från och med 1880-talet. De viktigaste samman slutningarna bakom husen var frivilliga brandkåren, nykterhets-, ungdoms- och arbetarföreningar, lantmannagillen, idrottsföreningar och skyddskårsorganisationer. Frivilliga brandkåren anses vara den organisation som byggde de första föreningshusen, de allra första var FBK-huset i Vasa och Jyväskylä som uppfördes 1887. Samma år byggdes också nykterhetsföreningens hus Alpha i Björneborg.

Det första arbetarhuset byggdes i Åbo år 1889 och de första ungdomsföreningshusen i Kauhava och Terjärvi 1894. Före inbördeskriget byggdes sam-

manlagt 940 arbetarhus, både i städerna och på landsbygden. Mellan åren 1906 och 1916 uppfördes 884 arbetarhus, dvs. närmare 100 hus per år.

År 1930 hade de finska ungdomsföreningarna 730 föreningshus. Innan skyddskåren upplöstes 1944 hade det byggts över 400 skyddskårshus. Lantmannagillena byggde föreningshus som aktivast under åren efter andra världskriget, som mest var de ca 500 stycken. Svenska ungdomsföreningar har byggt ca 250 föreningshus, medan hembygds-, martha- och idrottsföreningarna, jordbruksproducenternas föreningar och centerpartiets lokalavdelningar byggde några tiotal föreningshus var.

Man strävade efter att placera föreningshusen centralt, men det var inte alltid så lätt att få en tomt då de olika ideella rörelserna också hade sina motståndare.

Femtio dollar från New York

Materialet till husen som byggdes av stockar fick man ur skogen eller också kunde man skaffa en gammal ria eller ett bostadshus, som "återuppstod" i

form av ett föreningshus. Byggandet skedde dels som talkoarbete, dels som avlönat arbete och finansierades med hjälp av fester och lotterier, lån och donationer. Donationerna kunde till och med komma från utlandet; arbetarföreningen i Kårsämäki fick en donation på femtio dollar från arbetarföreningen Valo (Ljuset) i New York. För att ro i land byggprojekten krävdes en stark vi-anda. "Då höll vi på alla tillsammans, och tiden räckte till på ett rent märkligt sätt", berättade lärarinnan **Saima Pakarinen** om ungdomsföreningen Toukokuus husprojekt i Hausjärvi på 1920-talet

Det viktigaste rummet i föreningshuset var festsalen med scenen, i större hus var salen också försedd med en läktare. Till scenen införskaffades tre olika kulisser: landskap, storstuga och kammare. Så gott som alla föreningshus hade restaurang och kök, många hade också ett rum eller en bostad för vaktmästaren. Vestibulen med biljettlucka och garderob hörde till. Bekvämligheterna begränsades till ett utedass.

Föreningshusen planerades ofta av en byggkommitté bestående av folk

Emsalö Allmogeförenings hus, "Midgård", byggt 1912.

arkitektur

från föreningen, men ritningar köptes också eller donerades av yrkesfolk i byggbranschen. Det gjordes även en del typritningar för ungdomsföreningshus och arbetarhus. Bland dem som ritat föreningshus finns några av våra kändaste arkitekter, bland andra **Theodor Höijer, Alvar Aalto, Eliel Saarinen, Bertel Strömmer, Ole Gripenberg, Erkki Huttunen, Erik Bryggman** och **Väinö Vähäkallio**.

Från folklighet till modernism

I föreningshusens barndom uppfördes husen i synnerhet på små orter i en folklig stil. Man försökte särskilja föreningshuset från byns övriga byggbestånd genom husets proportioner, med hjälp av höga tak eller genom att göra byggnaden längre och högre samt med utsprång och torn av olika slag. Framför allt de professionella arkitekterna strävade efter att rita föreningshusen som offentliga byggnader i enlighet med den rådande stilriktningen. Exempel på detta är de tre föreningshus som Alvar Aalto planerade: ungdomsföreningens hus i Alajärvi i karolinsk herrgårdsstil (1919),

Fakta om föreningshus

Föreningshus i Finland totalt 2 600

Ungdomsföreningshus 740
Svenska föreningar 243
Finska föreningar 497

Arbetarhus 700
Socialdemokratiska 420
Vänsterförbundet 280

Lantmannagårdar 500
FBK ca 100
Svenska marthagårdar 80

det nyklassicistiska arbetarhuset i Jyväskylä (1925) och Kulturhuset i Helsingfors som representerar modernismen (1958). Andra arkitektoniskt betydelsefulla föreningshus är FBK-huset i Åbo i nyrenässans (arkitekt **Karl Reinius** 1892) och ungdomsföreningens hus Euran Pirtti (konstnär **Jalmari Karhula** 1908) och arbetarhuset i Helsingfors (arkitekt **Karl Lindahl** 1908 och 1925)

som båda representerar en nationalromantisk stil.

Föreningshusen har varit med om många skeden under sin historia; deras skick och existens har frestats av krig, ekonomisk depression, uppehåll i verksamheten samt oskicklig renovering. Kring det senaste sekelskiftet fanns det ca 2 600 föreningshus i vårt land, i medeltal 6 per kommun. Flest är de i Österbotten, Nyland och Egentliga Finland. Ungefär en fjärdedel av husen har klassats som kulturhistoriskt värdefulla. Varje år har husen uppskattningsvis sex miljoner besökare.

Sedan år 1978 beviljar undervisningsministeriet renoveringsbidrag för föreningshus. I samband med bidragen betonar man vikten av sakkunnig planering och användandet av metoder och material som lämpar sig för husen. Råd vid renovering av föreningshus fås av Finlands Hembygdsförbund.

Leni Pakkala
byggnadsforskare,
Finlands Hembygdsförbund
Tfn 09-612 63 20,
www.suomenkotiseutuliitto.fi

Närpes ungdomsförening har en livlig revy- och teaterverksamhet. Bilden är från "Häxorna i Norrskogen", våren 2002.

Huset mitt i byn

I en liten kommun som Närpes gäller det att samarbeta för att kunna erbjuda en mångsidig fritidsverksamhet.

Närpes Ungdomsförening har, precis som de flesta andra ungdomsföreningar, spelat en viktig roll för kommunens sociala liv under större delen av 1900-talet samt breddat kommunens kulturutbud. Om man ser bakåt till mitten och början av förra seklet kan man konstatera att det var ungdomsföreningarna runt om i landet som hade hand om de flesta fritidsaktiviteterna. Föreningarna drev verksamhet som till exempel körer, fotbollslag och ungdomsdanser. Idag, år 2002, är verkligheten en annan. De flesta aktiviteter, speciellt inom idrott, sker inom speciella föreningar.

Har ungdomsföreningen spelat ut sin roll? Nej, det har den inte! Inom Närpes Uf finns ca 250 betalande medlemmar varav ca 100 är aktiva. Utöver dessa finns ett stort antal människor som deltar i någon verksamhet som föreningen arrangerar.

Vad kan då en förening ge dagens ungdomar? Det viktigaste vi har att erbjuda är den sociala gemenskapen, ur vilken form av verksamhet den framkallas är av mindre vikt. Den princip inom vår förening som genomsyrar all verksamhet är att alla ska få vara med

Har ungdomsföreningen spelat ut sin roll? Nej, det har den inte! Inom Närpes Uf finns ca 250 betalande medlemmar varav ca 100 är aktiva.

i allting, oberoende av förkunskaper eller ålder.

Det som upptar det mesta av resurserna och tiden inom Närpes Uf just nu är revy- och teaterverksamheten. Under de senaste åren har Närpes Uf:s nyårsrevy rönt stor uppskattning. I fjol uppgick besökarna till över 1 300. Det intressantaste är ändå att av det fyrtiotal personer som deltog i revyn var endast fem stycken över 25 år gamla. Inom teaterverksamheten är medelåldern till och med ännu lägre! Både revy- och teaterverksamheten har vid flera tillfällen genomförts i samarbete med Närpes medborgarinstitut som varit en viktig samarbetspartner.

På vintervintern startade Närpes Uf

ett projekt via Österbottens svenska Pomo+. Projektet, som går under namnet "Performance", riktar sig till de ungdomar som är intresserade av datorer och informationsteknik. Slutmålet för projektet är att integrera digitala medier genom att använda den utrustning och kompetens som finns i föreningen, och slutprodukten är att skapa någonting nytt inom revy. Så här lyckas vi få med nya människor i en "gammal" aktivitet! Detta är något som Närpes Uf tänker fortsätta att sträva mot.

Ett annat samarbetsprojekt är ett drogfritt ungdomskafé, som Närpes Uf startade i maj i år. Syftet med kaféet är att idka förebyggande arbete mot droger, och kaféet är öppet för alla ungdomar och deras föräldrar. Det drogfria kaféet är ett samarbetsprojekt mellan ett flertal aktörer: Motdragsgruppen i Närpes, Närpes stad, Röda Korset, Folkhälsan, Hem och Skola samt ett flertal församlingar i Närpes.

Närpes Uf kommer att fortsätta att försöka skaffa nya samarbetspartners för olika projekt. Vi har lärt oss att synergieffekt är det viktigaste för att kunna driva en bred verksamhet i en liten stad med relativt små medel.

Jonas Rönnqvist
Närpes Uf

Ung på svenska i Esbo

Ung på svenska i Esbo är en arbetsgrupp vars mål är att stärka det svenska barn- och ungdomsarbetet inom föreningslivet och den offentliga sektorn. Arbetsgruppen uppstod sommaren 2001, då personer aktiva inom sfp, Svensk Ungdom, Folkhälsan och Esbo-bygdens ungdomsförbund träffades och började fundera på vad som kunde göras för det svenska ungdomsarbetet i kommunen. Arbetsgruppen har fått bidrag av Svenska kulturfonden för att anställa en föreningskoordinator för perioden 2002–03.

Målet för Ung på svenska i Esbo är att utöka utbudet av svenskspråkig fritidsverksamhet för barn och unga, i första hand i och i närheten av skolorna. Man vill också öka kontakten mellan föreningarna, sprida information om föreningsverksamhet samt rekrytera och utbilda ledare för olika fritidsverksamheter.

För att skapa svenska rum försöker man utnyttja lokaler där svenskspråkiga rör sig, exempelvis skolorna. Man sam-

arbetar också med stadens ungdomscentral.

I höst startar Café Mattliden, en träffpunkt efter skolan för elever i Mattlidens skolcentrum. Under fyra aktivitetsskvällar i Mattlidens skolcentrum kommer föreningarna att ha möjlighet att presentera sin verksamhet för ungdomarna.

På projektets webbsidor kommer ungdomarna och deras föräldrar att kunna finna information om föreningarna i hemkommunen och deras verksamhet som riktar sig till ungdomar. Se www.ungesbo.net

I ledningsgruppen för projektet finns representanter för Landskapsföreningen Folkhälsan i Nyland r.f., Esbo-bygdens ungdomsförbund, olika föreningar, elevkårerna, kommunens förtröendevalda och Esbo ungdomsfullmäktige.

Anne Wetterhoff
föreningskoordinator för
Ung på svenska i Esbo
anne.wetterhoff@pp.inet.fi

FNV årsmöte

I juni höll FNV (Förbundet för Nordisk Vuxenupplysning) sitt årsmöte i Norge. FNV delar varje år ut ett folkbildningspris till en person inom ett nordiskt land som aktivt arbetat för folkbildningens utveckling i sitt hemland. I år var det Norges tur att utse pristagaren, som var generalsekreteraren i Norges Voksenopplæringsforbund **Sturla Bjerkaker**. Hon fick priset bland annat för sitt mångåriga engagemang för folkbildning och vuxenutbildning både nationellt, nordiskt och internationellt.

Vid årsmötet ändrades FNV:s stadgar. I framtiden hålls årsmöte varje år i stället för vartannat. Representantskapsmötet avskaffades, det ersätts i framtiden av en resursgrupp med en representant från varje medlemsorganisation. FNV har tio medlemsorgani-

sationer, från Finland deltar Svenska studiecentralen (SSC) och Maaseudun sivistysliitto. SSC:s representant i resursgruppen är **Björn Wallén**. Resursgruppen fungerar som en länk mellan FNV och medlemsorganisationerna. Det styrande organet mellan årsmötena är styrelsen som består av en representant per land. Finland representeras av studiesekreterare **Beatrice Östman**.

Årsmötet fastslog ett nytt strategidokument för åren 2002–2004. Genom den nordiska dimensionen och det nordiska samarbetet skall verksamheten ge mervärde åt medlemsorganisationerna. Verksamheten skall också ge insikt i och förståelse av de nordiska studieförbundens praktiska nyttobidrag till livslångt lärande, och därmed påverka debatt och politik i Norden och Europa.

SSC:s medlemsorganisationer har

Leda visioner – leda utan leda

Ledarkurs på SSC!

Svenska studiecentralen arrangerar en två dagars ledarkurs 25–26 oktober speciellt riktad till organisationers verksamhetsledare och ordföranden.

Första dagen har temat LEDA VISIONER och inleds kl. 10.30 av Svenska kulturfondens direktör **Krister Ståhlberg** som belyser fondens prioriteringar för organisationerna i framtiden. På eftermiddagen föreläser informationschef **Per Gustafsson** från Studieförbundet Vuxenskolan i Sverige om vad imagen betyder för organisationerna. Vad är skillnaden mellan image och profil? Hur bygga upp en trovärdig image? Dagen avslutas med att **Frida Westerback** från De Ungas Akademi (DUA) ger en mellanrapport om en finlandssvensk ungdomsbarometer kring ungdomar och föreningsengagemang.

Andra dagen har temat LEDA UTAN LEDA och inleds av Interpersonas VD **Mats Kockberg** som talar om att förankra strategier i organisationen. Dagen avslutas med en paneldebatt kring temat.

Närmare upplysningar ger SSC:s kursplanerare i Helsingfors, Chrisse Lång tfn 09–612 907 11 (tis.–tors.)
e-post: chlang@ssc.fi

möjlighet att ta del av FNV:s verksamhet. FNV:s huvudsakliga verksamhet under året är nordiska seminarier kring folkbildning. Föreningarna kan ta kontakt med Beatrice Östman på SSC:s kansli i Åbo för ytterligare information om seminarierna. SSC bekostar 50 % av kost och logi för deltagare från medlemsorganisationerna.

Tag del av den nordiska gemenskapen och utnyttja möjligheterna till kontaktskapande inom din organisations verksamhetsområde genom FNV!

Beatrice Östman

Smärre reparationer årligen, och du lyckas skjuta på grundrenoveringsbehovet i årtionden.

Om husrenoveringens salighet

I dag vill många, i synnerhet unga personer, bo i gamla hus. Vår byggnadstradition håller på att återfå den uppskattning den är värd, tack och lov. Av vårt byggnadsbestånd härstammar endast ca 2,5 % från tiden före självständigheten. Sorglöst (?) har vi undanröjt största delen av detta kulturarv. Ännu så sent som på 1990-talet rev Statens Järnvägar tiotals stationsbyggnader, vilka representerade förra sekelskiftets bästa byggnadskonst. Dessa byggnader hade överlevt såväl kriget som 1960- och 70-talens riviver, men dukade under för 1990-talets marknadsekonomi. En skam som vår generation får bära.

Men de bevarade byggnaderna har även haft andra fiender, saneringsmetoderna från och med 1970-talet. Alla känner vi till mögel, golvsvamp m.m. De är problem som egentligen inte hör till traditionellt byggda hus. Men under de senaste decennierna har vi glömt hur traditionellt byggda hus skall underhållas och framför allt vilka material som fungerar i dem. I vår önskan att bevara har vi skapat nya problem!

Under dessa decennier av ekonomiskt uppsving har boendekulturen även drabbats av ett annat fenomen: "grundrenovering". Varje gång en

lägenhet eller ett hus får nya invånare, utsätts byggnaden för denna härjning. Tapetlagren rivs bort, stockarna blot-tas, golvet öppnas, taket förnyas – allt kontrolleras "för säkerhets skull". Ny panel sätts in, nya tapeter, golv "i gammal stil", fönster som bekvämt öppnas inåt. Köket moderniseras, en kammare offras för bastun, en annan för grovköket. Huset målas – och är som nytt! Dyrt, visserligen, dyrare än att bygga nytt.

Och vad fick vi? Vi bor i ett gammalt hus, eller? Stockstommen är ju ursprunglig. Men huset har förlorat både sin historia och sin själ.

Visserligen finns det gamla byggnader som kräver en grundlig renovering. Bästa sättet att vårda ett hus är dock regelbundet underhåll. Gå husesyn vår och höst, ta även en titt under golvet. Kom ihåg att öppna kattluckorna tidigt på våren och stäng dem igen till vintern. I hus som står kalla under vintern får ventilationsluckorna stå öppna året runt. Se till att tak- och stuprännorna är i skick, putsa årligen bort skräp. Kontrollera att vattenlisten fortfarande leder regnvattnet bort från sockeln, byt ut den om den har ruttnat. Vattenlisten, liksom brädfodringen, hör till husets så kallade offer-skikt som tar emot väder och vind för

att skydda stommen.

Smärre reparationer årligen, och du lyckas skjuta på grundrenoveringsbehovet i årtionden. Och spara, förutom en massa pengar även husets historiska avlagringar. Eftersom det finns så få byggnader med bevarad interiör och fasad är det att föredra att du ändrar på så litet som möjligt. Moderna bekvämligheter kan föras in på ett varsamt sätt. Om du förstår hur ditt hus är byggt, kan du även underhålla och reparera det! Använd samma material, samma byggnadsteknik som fungerat tidigare i huset.

Om du vill du forma huset enligt dina egna idéer, om väningsytan inte räcker till, varför då köpa huset/lägenheten? Skaffa dig ett annat som passar dig bättre eller bygg nytt och lämna det "oförstörda" huset åt någon som uppskattar det.

Marianne Hemgård

Verksamhetsledare för Curatio byggnadsvårdsförening i Åboland r.f.
tfn 02-458 50 28,
www.curatio.parnet.fi

Museiverket har publicerat en serie häften på finska med renoveringsråd. I höst kommer Curatio Byggnadsvårdsförening i Åboland att ge ut en svensk-språkig handbok om byggnadsvård.